

**2022–2030 M. MARIJAMPOLĖS REGIONO PLĖTROS PLANO PAŽANGOS
PRIEMONĖS NR. LT024-03-02-04 „RŪŠIUOJAMOJO ATLIEKŲ SURINKIMO
SKATINIMAS MARIJAMPOLĖS REGIONE“ PAGRINDIMO APRAŠAS**

_____ Nr. _____
(data ir registracijos numeris)

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

Regiono plėtros uždavinys (-iai)	LT024-03-02 „Skatinti tausojantį išteklių naudojimą“
---	--

**II SKYRIUS
SITUACIJOS ANALIZĖ IR SIEKIAMAS POKYTIS**

Marijampolės regiono plėtros plane 2022–2030 m. (toliau – MRPPL) nustatyta **problema**, kurią siekiama spręsti – „**Nepakankamai tvarus išteklių naudojimas ir aplinka**“. Viena iš nustatytų **problemų priežasčių** yra tai, jog „**Prasta aplinkos kokybė dėl oro, vandens ir kraštovaizdžio taršos, nedarnus išteklių naudojimas bei klimato kaitos padarinių valdymas**“. (Marijampolės regiono esamos situacijos bei problemų ir jų priežasčių analizė pateikiama MRPPL I skyriuje „Regiono plėtros plano teritorinė aprėptis ir regiono esamos situacijos analizė“).

Pagal Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planą¹ (toliau – VAPTP) ilgalaikis atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslas – mažinti susidarančių atliekų kiekį, užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų atliekų tvarkymą, racionalų atliekų medžiaginių ir energinių išteklių naudojimą, siekti mažiau naudoti gamtos, kitus išteklius, mažiau atliekų šalinti sąvartynuose, mažinti aplinkos taršą, aprūpinti pramonę vietinėmis žaliavomis. Tvari atliekų tvarkymo sistema ir visuomenės sąmoningumo didėjimas mažina išmetamų ŠESD kiekį aplinkos sektoriuje. 1990–2020 m. šiame sektoriuje išmetamų ŠESD sumažėjo 1,9 karto: nuo 1,522 kt CO₂ ekv. iki 823 kt CO₂ ekv. Tai sietina tiek su gyventojų skaičiaus mažėjimu, tiek su pokyčiais atliekų tvarkymo sistemoje ir plėtojama infrastruktūra².

Pagrindinis Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano³ (toliau – Marijampolės regiono APTP) tikslas – suderinti Marijampolės regiono savivaldybių veiksmus, organizuojant savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ir steigiant bendrus atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius regione. Marijampolės regioninio komunalinių atliekų tvarkymo sistemos tolimesnė plėtra numatyta vystyti laikantis atliekų tvarkymo prioritetų, kurių svarbiausias – atliekų prevencija (susidarymo vengimas). Kitas prioritetas – paruošimo naudoti pakartotinai, atliekų perdirbimo ir naudojimo kitais būdais sprendimų taikymas ir, tik blogiausiu atveju, galimas atliekų šalinimas sąvartynuose ir kituose atliekų šalinimo įrenginiuose.⁴

Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis 2020 metais Marijampolės regione viršija šalies vidurkį ir sudaro 65 proc. (šalyje – 46 proc.). Tuo tarpu sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų rodikliai regione yra prastesni nei šalies vidurkis, t. y., Marijampolės regione yra

¹ LR Vyriausybės nutarimas 2002 m. balandžio 12 Nr. 519 „Dėl Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“ [519 Dėl valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo \(Irs.lt\)](#)

² Apibendrinta Lietuvos aplinkos būklės ir jos pokyčių ataskaita [leidinys ataskaita_rgb.indd \(Irv.lt\)](#)

³ Patvirtintas Marijampolės regiono plėtros tarybos 2023 m. rugpjūčio 17 d. sprendimu Nr. S-16 „[Dėl Marijampolės regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo](#)“

⁴ Marijampolės regiono APTP

apie 20 proc. sąvartyne šalinamų atliekų, kai šalyje – 19 proc.⁵ Stebint regioniniame sąvartyne šalinamų atliekų tendenciją, ji 7 metų laikotarpyje yra mažėjanti. Nuo sąvartyno eksploatacijos pradžios šalinamų atliekų kiekis sumažėjo daugiau kaip 3 kartus, ir tai susiję su Mechaninio biologinio apdorojimo (toliau – MBA) veikla bei mažėjančiu į sąvartyną patenkančių komunalinių atliekų kiekiu. Tačiau ši problema regione išlieka aktuali.

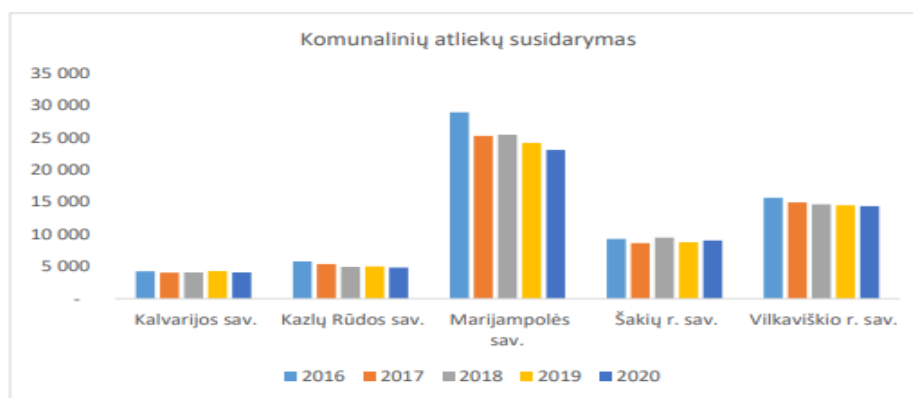
1 lentelė. Regioniniame sąvartyne šalinamų atliekų kiekiai, t/metus⁶

Pašalinta į sąvartyną	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	50 971	48 877	23 569	21 063	23 560	14 078	13 084

2020 m. Marijampolės regiono savivaldybėse susidarė beveik 55 tūkst. tonų komunalinių atliekų. Iš jų apie 36 tūkst. tonų (69 proc.) buvo perdirbta ir kitaip panaudota, apie 11 tūkst. tonų (20 proc.) – pašalinta sąvartyne, likusi atliekų dalis buvo panaudota energijai gauti ar saugoma energijos išgavimui. 2021 m. šių atliekų susidarė jau 59 tūkst. tonų, iš kurių didžioji dalis buvo Marijampolės savivaldybėje (daugiau kaip 42 proc. iš visų susidarančių atliekų), o mažiausiai Kalvarijos savivaldybėje – apie 4 tūkst. tonų, arba 7 proc. nuo visų susidariusių atliekų Marijampolės regione). Mažiausios komunalinių atliekų susidarymo normos yra Kazlų Rūdos, Kalvarijos ir Šakių rajono savivaldybėse, o didžiausia – Marijampolės savivaldybėje. Tokią situaciją galima paaiškinti, tuo, kad kaimiškuose rajonuose – Šakių rajono savivaldybėje 70 proc. gyventojų gyvena kaimo vietovėse, todėl nemaža biologiškai skaidžių atliekų dalis, tikėtina, sukompustuojama vietoje, taip pat dalis atliekų (popierius, mediena ir kt.) naudojama, o Marijampolės savivaldybėje didesnė dalis gyventojų gyvena daugiabučiuose namuose, neturėdami tiesioginės galimybės tvarkyti atliekas savo ūkyje.

Reikia pažymėti, kad į šį kiekį neįtrauktos namų ūkiuose sutvarkomos atliekos (žaliųjų atliekų kompostavimas ir kt.), atskirai ne per savivaldybių sistemas surenkamos antrinės žaliavos ir pakuočių atliekos, elektros ir elektronikos, statybos, griovimo atliekos ir nuotekų dumblas iš vandens valymo įrenginių.⁷ Komunalinių atliekų susidarymas per pastaruosius šešerius metus sumažėjo beveik 8 tūkst. tonų – nuo 63 tūkst. tonų 2016 m. iki 55 tūkst. tonų 2020 m. (neskaitant momentinio atliekų padidėjimo 2021 metais). Ši tendencija susijusi ne tik su mažėjančiu gyventojų skaičiumi, bet ir su nesmarkiai mažėjančia komunalinių atliekų susidarymo norma vienam gyventojui, kuri per pastaruosius metus mažėja. Vidutiniškai regione komunalinių atliekų susidarymo norma vienam gyventojui sumažėjo 10 kg / asmeniui, kas iš dalies susiję su atliekų prevencija, atliekų tvarkymu susidarymo vietoje (namudinis kompostavimas) bei užstato sistema.

1 paveikslas. Komunalinių atliekų susidarymas Marijampolės regiono savivaldybėse, tonomis⁸

⁵ Aplinkos apsaugos agentūra, Apibendrinta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse 2020 metais, [Informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse - Aplinkos apsaugos agentūra \(lr.lt\)](#)

⁶ Marijampolės regiono APTP

⁷ Marijampolės regiono APTP

⁸ Marijampolės regiono APTP

Marijampolės regione atliekų, surenkamų konteineriuose, dalis yra penkta didžiausia šalyje ir 2021 m. sudarė 80,2 proc. Marijampolės regione mažiau nei vidutiniškai šalyje surenkama atliekų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse (Marijampolės regione – 5,09 proc., šalyje – 8,45 proc.), taip pat mažesni nei vidutiniškai šalyje kiekiai Marijampolės regione surenkama apvažiuojant atliekų turėtojus (Marijampolės regione – 2,20 proc., šalyje – 3,05 proc.), kas, atsižvelgiant į regiono specifiką – didelį gyventojų skaičių kaimo vietovėse, rodo poreikį apsvarstyti įvairesnes atliekų surinkimo priemones.

Marijampolės regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamų arba į rūšiavimo įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo duomenys rodo, kad antrinės žaliavos sudarė apie 21 proc., o nežiūrint išvystytos biologiškai skaidžių atliekų surinkimo infrastruktūros, biologiškai skaidžios atliekos – apie 60 proc. mišrių komunalinių atliekų, tarp kurių maisto ir virtuvės atliekos sudaro apie 3 proc.⁶

2 lentelė. Tvarkomų MBA atliekų pagal frakcijas kiekiai 1 gyventojui kg/metus, 2020 metais⁸

Frakcija	Kg/gyventojui
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	7,5
Žaliosios atliekos	3,7
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	2,1
Biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos	7,9
Tekstilės atliekos	19,0
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	27,2
PET pakuočių atliekos	2,6
Kombinuotų pakuočių atliekos	1,4
Metalu, įskaitant pakuotes, atliekos	4,2
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	2,0

Pagal lentelėje pateiktus duomenis galima daryti išvadą, kad biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos, tenkančios gyventojui užima trečią vietą visų MBA tvarkomų atliekų sąraše. Bioskaidžių atliekų (tame tarpe ir maisto virtuvės atliekų) susidarymo problema yra aktuali Marijampolės regione, o poreikį šių paslaugų plėtrai ir būtinajai infrastruktūrai parodo lentelėje pateikti duomenys.

3 lentelė. Bioskaidžių atliekų infrastruktūros plėtros poreikis Marijampolės regione⁹

Savivaldybės	0,24 m ³ konteineriai	0,12 m ³ konteineriai	0,08 m ³ konteineriai	1 m ³ didmaišiai	1,1 m ³ didmaišiai
Kalvarijos	3	999	999	3	36
Kazlų Rūdos	27	908	908	27	57
Marijampolės	125	5245	5245	125	163
Šakių rajono	23	907	907	23	119
Vilkaviškio rajono	13	2294	2294	13	131
Viso regione	191	10353	10353	191	506

Maisto atliekų rūšiavimas prisidėtų prie problemos – nepakankamai tvarus išteklių naudojimas ir aplinka, sprendimo ir tuo pačiu mažintų į sąvartyną patenkančių atliekų kiekį.

Be to, įdiegiamas atskiras maisto virtuvės atliekų surinkimas regione ir atskiras nuo kitų biologiškai skaidžių atliekų perdirbimas:¹⁰

- Leistų įgyvendinti ES ir nacionalinius reikalavimus atliekoms perdirbti.

⁹ Marijampolės regiono APTP

¹⁰ Marijampolės regiono APTP

- Dėl užterštumo sumažėjimo pagerėtų išrūšiuojamų antrinių žaliavų ir pakuotės atliekų kokybė.
 - Puoselėtų gamtinius išteklius kompostu pakeičiant dalį fosfato, kalio, azoto trąšų.
- Marijampolės regiono APTP įgyvendinimo laikotarpiu planuojama vykdyti atskirą maisto (virtuvės) atliekų iš Marijampolės regiono gyventojų, surinkimą.

Atliekų perdirbimas regione kasmet didėjo ir 2021 m. buvo antras aukščiausias šalyje (Marijampolės regione perdirbta/panaudota pakartotinai 65,21 proc. komunalinių atliekų, šalyje – 51,41 proc.). Tačiau remiantis Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2021 m. Marijampolės regione trūko konteinerių, skirtų antrinėms plastiko, stiklo, popieriaus, maisto atliekoms ir tekstilės atliekoms surinkti. Pagal šių konteinerių trūkumą Marijampolės regionas 3-ioje vietoje.¹¹

VAPTP 2014–2020 laikotarpiui buvo numatyta užtikrinti, kad iki 2020 m. mažiausiai 50 proc. (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiamos naudoti pakartotinai ir perdirbti. Marijampolės regionui buvo nustatyta kiekybinė užduotis – paruošti pakartotinai naudoti ar perdirbti ne mažiau kaip 5600 t antrinių žaliavų, ir ši užduotis buvo įgyvendinta. Marijampolės regiono APTP 2021–2027 m. laikotarpiu taipogi kreipiamas ypatingas dėmesys atliekų pakartotiniam naudojimui, todėl numatoma kuo didesnius kiekius atliekų paruošti pakartotiniam naudojimui be pradinio apdirbimo (siekiama didinti nebenaudojamų daiktų antrinį panaudojimą, pakeičiant jų pagrindinę paskirtį arba atnaujinant). Taip pat siekiama paruošti atliekas naudoti tos pačios ar kitos paskirties produktams ar medžiagoms gaminti sukuriant atliekų perdirbimo galimybes ir atsinaujinančios energijos pajėgumus. Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centro duomenimis, stebint perdirbtų ir paruoštų pakartotinai naudoti komunalinių atliekų dalies nuo susidarancio kiekio (proc.) tendencijas, matosi, kad šie kiekiai nežymiai didėja, ir prognozuojama, kad 2025 m. šis kiekis sieks 54 proc., kai šalies mastu numatoma pasiekti 55 proc.

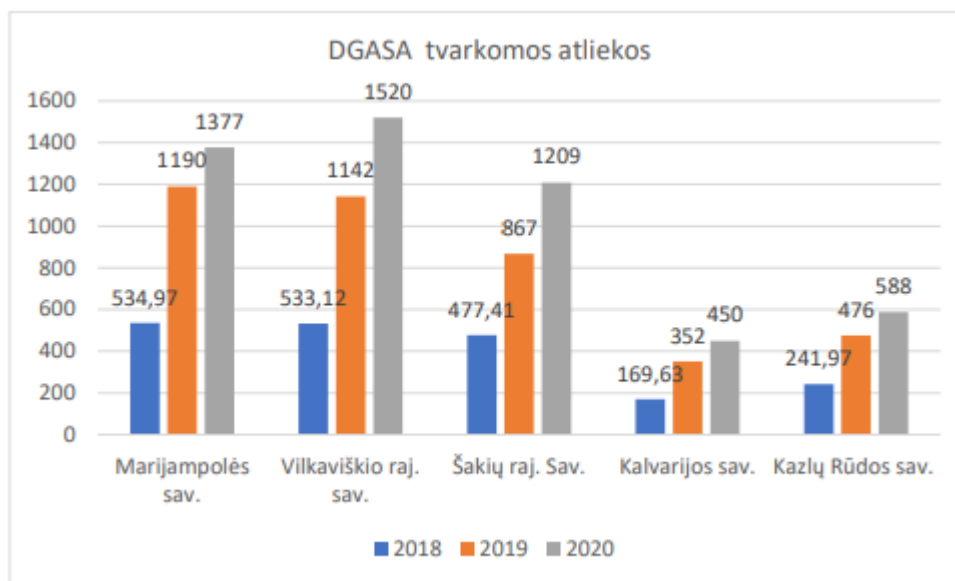
4 lentelė. Marijampolės regione perdirbtų ir paruoštų pakartotinai naudoti komunalinių atliekų dalis nuo susidarancio kiekio (esama situacija ir numatoma prognozė), proc.

Metai	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Kiekis, proc.	33	34	37	40	46	54

Šiuo metu Marijampolės regione veikia 9 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (toliau – DGASA). 2018 m. pradėtos eksploatuoti Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių ir Vilkaviškio didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, o nuo 2019 m. gruodžio mėnesio pradėtos eksploatuoti naujai pastatytos Kybartų, Kudirkos Naumiesčio ir Gelgaudiškio DGASA. Vėlesniais metais atliekų tinkančių panaudoti ar perdirbti kiekio didinimui rekonstruotos esančios šešios didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės įrengiant patalpas, kuriose vykdoma tolimesniam panaudojimui tinkamų daiktų perdavimas gyventojams ar labdaros organizacijoms. Šiose patalpose Marijampolės regiono gyventojai gali pristatyti dar tinkamus naudoti didelių gabaritų daiktus (baldus, langus, duris, dviračius, kilimus, automobilines kėdutes, vežimėlius), elektros ir elektronikos prietaisus, o kiti gyventojai neatlygintinai pasiimti. Kiekvienais metais ši veikla tampa vis populiarsnė, vis daugiau žmonių naudojasi šia paslauga. Todėl ir paslaugų infrastruktūros poreikis didėja. DGASA tinklas nesudaro visiems regiono gyventojams vienodai tinkamų sąlygų, kadangi daliai regiono gyventojų esama DGASA infrastruktūra nėra patogi ir pernelyg nutolusi nuo gyvenamosios vietos. Siekiant užtikrinti VAPTP esančių užduočių, susijusių su DGASA tinklo plėtra įvykdymą, planuojama plėsti DGASA tinklą regione. Marijampolės regione planuojama įrengti DGASA, kur gyventojų koncentracija gyvenvietėse yra didžiausia. Taip siekiama užtikrinti optimaliausią šių aikštelių poreikio patenkinimą bei sukuriant didžiausią naudą savivaldybių gyventojams.

¹¹ Aplinkos apsaugos agentūra, Apibendrinta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse 2021 metais, [Informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse - Aplinkos apsaugos agentūra \(lrv.lt\)](https://www.aplincos.lt/infocentras/informacija-apie-komunaliniu-atlieku-tvarkymo-sistemas-lietuvos-savivaldybese-aplincos-apsaugos-agentura-lrv-lt)

2 paveikslas. Tvarkomų DGASA atliekų kiekiai Marijampolės regione, 2018-2020 metais, tonomis¹²

Marijampolės regione DGASA tinklas šiuo metu atitinka VAPTP esančių užduočių, susijusių su DGASA tinklo plėtra įgyvendinimą. Vykdam VAPTP 261.7.5. punktą iki 2027 m. planuojama išplėsti DGASA tinklą. Regione planuojama pastatyti dar 2 naujas didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštes. Dalis gyventojų turės galimybę arčiau namų atsikratyti nereikalingų stambių gabaritų atliekų, sumažės atliekų į DGASA pristatymo piniginiai kaštai ir laiko sąnaudos. DGSA infrastruktūros plėtra ir su ja susijusios veiklos leis prisidėti prie paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirtbų komunalinių atliekų dalies regione didinimo.

Atliekų rūšiavimas yra naudingas tiek ekonominiu, tiek aplinkosauginiu požiūriu. Rūšiuojant išsaugoma sveika aplinka, sukaupiamos antrinės žaliavos kaip alternatyva žaliavų ir energijos šaltiniui, taupomi gamtos ištekliai ir energija, mažinama vandens ir oro tarša bei pristabdomas miškų kirtimas, mažinamos atliekų tvarkymo išlaidos. Efektyviausias komunalinių atliekų rūšiavimo būdas – rūšiavimas atliekų susidarymo vietoje. Todėl itin svarbu skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą, jį palaikyti ir vykdyti aktyvius visuomenės socialinio švietimo veiksmus. Kadangi viena opiausių problemų, su kuria susiduriama – per mažas išrūšiuotų atliekų kiekis, todėl rūšiuojamojo surinkimo šiukšliadėžių diegimas viešosiose erdvėse, pavasarinės ir rudeninės švarinimosi akcijos, paskaitos mokyklose, informavimo veiklos bendruomenėms paskatintų gyventojus sistemingai mokytis rūšiuoti atliekas ir prisidėti prie VAPTP tikslų ir uždavinių įgyvendinimo.

Tikslinė grupė ir jos poreikiai.

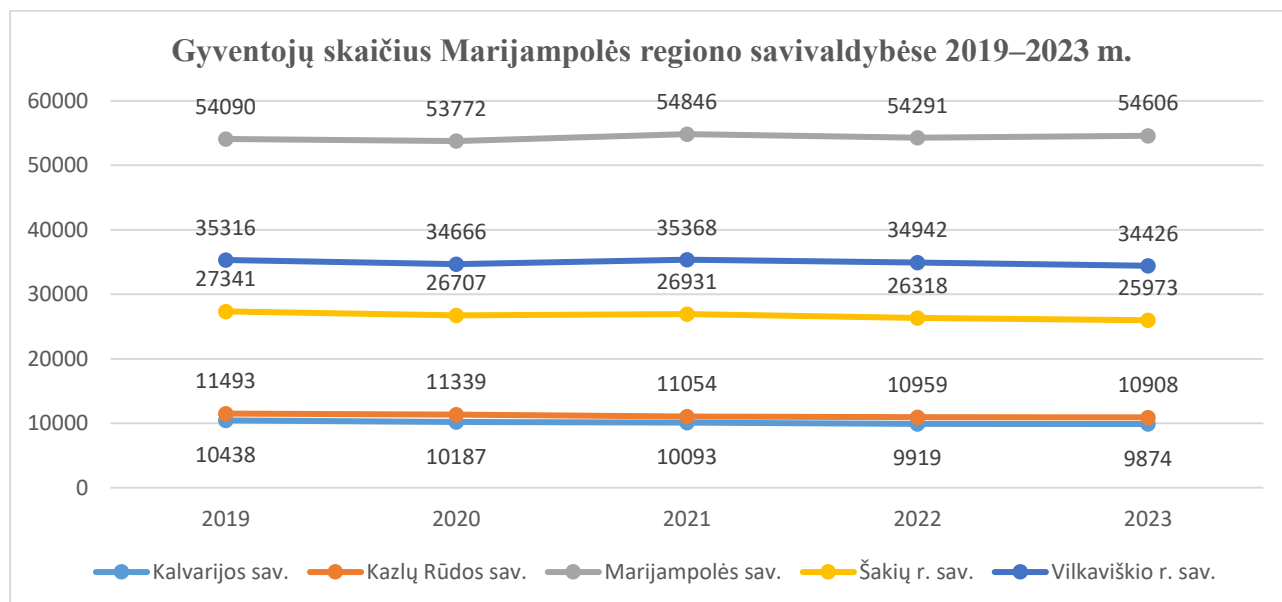
Aukščiau pateikti duomenys rodo, kad regione yra didėjantis poreikis naudotis DGASA paslaugomis bei tinkamai tvarkyti maisto atliekas savivaldybėse, tačiau tam nepakankama atliekų tvarkymo infrastruktūra neužtikrina tinkamos paslaugos teikimo. **Tikslinės grupės**, kurios susiduria su nepakankamu paslaugų užtikrinimu, yra:

- Gyventojai, negaunantys atliekų tvarkymo paslaugų ar gaunantys nekokybiškas;
- Atliekų tvarkytojai (įmonės).

Vertinant gyventojų skaičiaus kitimo tendencijas, matosi, kad 2019–2023 m. laikotarpiu gyventojų skaičius savivaldybėse mažėja, tačiau įvertinus komunalinių atliekų kiekio susidarymo didėjimą, numatytos projektu vykdyti veiklos yra būtinos.

¹² Marijampolės regiono APTP

3 pav. Gyventojų skaičius Marijampolės regiono savivaldybėse 2019–2023 m.

Siekiamas pokytis.

Anksčiau analizuoti rodikliai ir jų rezultatai patvirtina, kad Marijampolės regione yra poreikis plėsti DGSA ir maisto atliekų rūšiavimo paslaugas bei skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą, palaikant ir vykdant aktyvius visuomenės socialinio švietimo veiksmus.

Užtikrinus šias paslaugas regione būtų prisidedama prie darnaus išteklių naudojimo, mažinant susidarančių atliekų kiekį. Užtikrinus tinkamą komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą, būtų išspręsta maisto atliekų šalinimo problema individualiuose ir bendro naudojimo konteneriuose bei didinamas gyventojų sąmoningumas, skatinant rūšiuoti.

Igyvendinant šią pažangos priemonę Marijampolės regione siekiama skatinti rūšiuojamąjį atliekų tvarkymą, užtikrinant paslaugų kokybę ir didinant paslaugos prieinamumą.

Sprendžiant aukščiau įvardintas problemas, susijusias su nepakankamu atliekų rūšiavimu ir pakartotiniam naudojimui paruošimu bei perdirbimu, numatoma vykdyti veiklas, kuriomis bus prisidedama prie Regionų plėtros programoje (toliau – RPP)¹³ numatytų poveikio rodiklių pasiekimo.

5 lentelė. Pažangos priemonėje numatomų investicijų prisidėjimas prie RPP poveikio rodiklių siekimo

Poveikio rodiklis	Regiono plėtros plane numatytos veiklos, kuriomis bus prisidedama prie jų pasiekimo
Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis, procentai	Igyvendinant veiklą „Rūšiuojamojo atliekų surinkimo paslaugų prieinamumo didinimas“ numatoma regione mažinti sąvartynė šalinamų komunalinių atliekų dalį, prisidedant iki rodiklio pasiekimo iki 2030 metų – 8 proc.

¹³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713 „Dėl 2022–2030 metų regionų plėtros programos patvirtinimo“;

Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis, procentai	Įgyvendinant veiklą „Rūšiuojamojo atliekų surinkimo paslaugų prieinamumo didinimas“ numatoma regione didinti paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalį, prisidedant iki rodiklio pasiekimo iki 2030 metų – 67 proc.
---	---

Siekiant gerinti rūšiuojamojo atliekų tvarkymo paslaugas Marijampolės regiono savivaldybėse 2014-2020 metų finansavimo laikotarpiu buvo vykdytos investicijos, tačiau pilnai iškeltų problemų neišsprendė.

6 lentelė. Atliktos investicijos ir tolesnis poreikis investuoti

Veikla	Tolesnis poreikis spręsti problemą
„Marijampolės regiono komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra“	Projekto metu Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono savivaldybių teritorijose įrengtos komunalinių atliekų konteinerių aikštelės, skirtos mišrių, antrinių žaliavų, maisto, žaliųjų bei tekstilės atliekų surinkimui. Taip pat pastatytos trys naujos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (toliau – DGASA), rekonstruotos šešios DGASA, įrengiant atliekų paruošimo pakartotiniam panaudojimui infrastruktūrą. Individualioms valdoms buvo išdalintos kompostavimo priemonės. Visame regione įgyvendintas visuomenės informavimo atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais priemonių planas.

Galimybes spręsti atliekų tvarkymo problemas lemia resursų trūkumas – finansinės savivaldybių galimybės yra ribotos.

III SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA

Priemonė bus įgyvendinama Marijampolės regiono – Marijampolės, Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono – savivaldybėse.

IV SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS VEIKLOS, PROJEKTŲ VYKDYTOJAI IR PARTNERIAI

Aukščiau atliktos analizės duomenys parodė, kad labai svarbu, jog visi savivaldybės gyventojai gautų kokybiškas atliekų tvarkymo paslaugas. Pateikti duomenys rodo, kad regione yra poreikis plėsti DGSA ir maisto atliekų rūšiavimo paslaugas bei skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą, palaikant ir vykdant aktyvius visuomenės socialinio švietimo veiksmus.

Todėl įgyvendinant pažangos priemonę bei siekiant tenkinti tikslinių grupių poreikius numatoma vykdyti veiklą – skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą.

7 lentelė. Planuojamos projekto veiklos savivaldybėse

Pažangos priemonės veikla	Projekto veiklų aprašymas
Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą	Planuojama vykdyti atskirą maisto (virtuvės) atliekų iš Marijampolės regiono gyventojų, surinkimą. <ul style="list-style-type: none"> Marijampolės mieste bendras 0,08 m³ konteinerių, skirtų maisto (virtuvės) atliekoms, poreikis – 5428 vnt.

	<ul style="list-style-type: none"> • Vilkaviškio mieste ir Kybartų mieste bendras 0,08 m³ konteinerių, skirtų maisto (virtuvės) atliekoms, poreikis – Vilkaviškio miestui – 2433 ir Kybartų miestui - 917 vnt. • Šakių mieste bendras 0,08 m³ konteinerių, skirtų maisto (virtuvės) atliekoms, poreikis – 943 vnt. • Kazlų Rūdos bendras 0,08 m³ konteinerių, skirtų maisto (virtuvės) atliekoms, poreikis – 1110 vnt. • Kalvarijos mieste bendras 0,08 m³ konteinerių, skirtų maisto (virtuvės) atliekoms, poreikis – 1132 vnt.
	<p>Numatoma DGASA tinklo plėtra, Marijampolės regione įrengiant 2 naujas DGASA.</p> <p>1. Marijampolės sav. teritorijoje įrengti vieną DGASA.</p> <p>1.1. DGASA įrengimas.</p> <p>1.2. Reikalingi konteineriai/ įranga į DGASA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 25 m³ uždaras konteineris – 1 vnt.; • 18 m³ atviras konteineris – 4 vnt.; • 32 m³ uždaras konteineris – 1 vnt.; • 32 m³ atviras konteineris – 5 vnt.; • Automobilinės svarstyklės – 1 vnt. <p>Marijampolės savivaldybei: putplasčio presas - 1 vnt.</p> <p>2. Vilkaviškio rajono sav. teritorijoje įrengti vieną DGASA.</p> <p>2.1. DGASA įrengimas.</p> <p>2.2. Reikalingi konteineriai/ įranga į DGASA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 25 m³ uždaras konteineris – 1 vnt.; • 18 m³ atviras konteineris – 5 vnt.; • 32 m³ uždaras konteineris – 1 vnt.; • 32 m³ atviras konteineris – 4 vnt.; • Automobilinės svarstyklės – 1 vnt.
	<p>Planuojama organizuoti viešinimo kompanijas gyventojams pristatant tvaresnį daiktų panaudojimą, informuoti apie tinkamą atliekų tvarkymą, skatinimą tinkamai rūšiuoti. Parengti 10 temų ciklą, susijusį su atliekų tvarkymo hierarchija atskiroms atliekų grupėms: tekstilei, maistui, pakuočių tvarkymui su regiono analize, patarimais gyventojams, pristatant straipsniuose vietinėje ir regioninėje spaudoje, televizijoje, socialiniuose tinkluose. Organizuoti verslumą skatinančias programas, nuo diskusijų iki mokymų, kaip iš antrinių žaliavų (atliekų) sukurti naują produktą tinkamą pardavimui ir pritaikymui buityje. Įrengti lauko reklamas (informacinius standus) Marijampolės apskrities savivaldybėse apie daiktų dalinimosi stoteles „Daiktų pasidalytuvės“. Organizuoti</p>

	konferencijas mokytojams su metodine medžiaga, kaip kalbėtis su mokiniais apie atliekų rūšiavimo kultūrą. Parengti ir išleisti visuomenei informavimo priemonės: lankstinukus, lipdukus, plakatus apie tinkamą atliekų rūšiavimą. Pasigaminti ekologiškus, daugkartinio naudojimo suvenyrus: daugkartiniai maišeliai, rūšiavimo maišai, knygutės vaikams (kaip metodinė medžiaga), daugkartiniai maišeliai svėrimui, kurie būtų kaip dalomoji medžiaga dalyvaujant miesto švenčių renginiuose. Sukurti socialinį tinklą, kuriame komunikuoti apie prevenciją ir pakartotinį atliekų panaudojimą su praktiškais pritaikymo pavyzdžiais.
--	--

Projektai pagal šią priemonę bus atrenkami regioninio planavimo būdu.

Galimi projektų pagal šią priemonę pareiškėjai – savivaldybių administracijos ir (arba) atliekų tvarkymo įmonės. Remiantis Vietos savivaldos įstatymo 55 straipsnio 2 punktu, atliekų tvarkymo paslaugų teikimas pavestas viešiesiems atliekų tvarkytojams.

Partneriais, sudarius jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis, gali būti savivaldybių administracijos ir (arba) atliekų tvarkymo įmonės.

V SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PROJEKTŲ ATRANKA

Numatomas projekto planavimas visai pažangos priemonei ir jos veikloms. Tai atitinka Strateginio valdymo metodikos¹⁴ 135.2 papunkčio nuostatas – projektais numatoma prisidėti vykdant Vietos savivaldos įstatyme savivaldybių savarankiškąsias ir valstybės perduotas funkcijas. Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 31 punktu, savarankiška savivaldybių funkcija – komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas.

Visais atvejais projektas turi atitikti regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ finansavimo gairių (toliau – Gairės)¹⁵ reikalavimus.

Marijampolės regiono savivaldybės (Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių ir Vilkaviškio rajonų) nutarė¹⁶ įgyvendinti vieną bendrą projektą „Rūšiuojamojo atliekų surinkimo skatinimas Marijampolės regione“, vykdytoju paskiriant UAB „Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras“, nes regione veikia vieninga ir bendra atliekų tvarkymo sistema, apimanti visų regiono savivaldybių teritorijas.

VI SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PRISIDĖJIMAS PRIE HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO

¹⁴ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo, Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo 4 straipsnio 3 ir 5 dalių, 7 straipsnio 1 ir 4 dalių ir Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 14-1 straipsnio 3 dalies įgyvendinimo“;

¹⁵ Patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. D1-323 „Dėl regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ finansavimo gairių patvirtinimo“

¹⁶ Projekto biudžeto ir kitos sąlygos buvo aptartos visų savivaldybių atstovų ir UAB „Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras“ bendrame susitikime (2023 m. lapkričio 30 d. Susitikimo dėl bendro regioninio projekto pagal regioninę pažangos priemonę Nr.02-001-06-10-01 (RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ protokolas Nr. PT-12).

8 lentelė. Informacija apie pažangos priemonės prisidėjimą prie HP

Eil. Nr.	Horizontalieji principai (toliau – HP)	Informacija apie pažangos priemonės prisidėjimą prie HP
1.	Lygių galimybių visiems	<p>Aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programoje suplanuota pažangos priemone Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ bus prisidedama prie Lygių galimybių visiems horizontaliojo principo įgyvendinimo.</p> <p>Įgyvendinant projektą pagal šią pažangos priemonę nebus sudaroma apribojimų ar diskriminavimo dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos, negalios ar kt.</p> <p>Lygių galimybių principas bus visapusiškai paisomas visų projekte dalyvaujančių asmenų atžvilgiu. Veiklos bus organizuojamos taip, kad būtų atsižvelgiama į kiekvieno asmens individualias ypatybes, užtikrinant visiems lygias galimybes dalyvauti ir pasinaudoti teikiamomis paslaugomis bei pasiekti numatytus tikslus. Šiuo būdu bus siekiama skatinti įvairovę, toleranciją, užkertant kelią bet kokiai diskriminacijai ar neteisingumui. Projektas atitiks Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ finansavimo gairių 3 dalyje „Horizontaliųjų principų laikymosi reikalavimai“ nustatytus reikalavimus.</p>
2.	Darnaus vystymosi	<p>Suplanuota pažangos priemone Nr. 02-001-06-07-02 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą“ bus prisidedama prie Darnaus vystymosi horizontaliojo principo įgyvendinimo.</p> <p>Įgyvendinant pažangos priemonės projektą regione ir vykdant numatytus darbus bus prisidedama prie Darnaus vystymosi horizontaliojo principo įgyvendinimo. Įgyvendinant pažangos priemonės projektą nebus pažeidžiamas darnaus vystymosi principas, bus laikomasi klimato ir aplinkos apsaugos standartų ir reikšmingos žalos nedarymo principo. Projektas atitiks Finansavimo gairių 3 dalyje „Horizontaliųjų principų laikymosi reikalavimai“ nustatytus horizontaliųjų principų laikymosi reikalavimus.</p>
3.	Inovatyvumo	<p>Suplanuota pažangos priemone Nr. 02-001-06-07-02 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą“ bus prisidedama prie Inovatyvumo horizontaliojo principo įgyvendinimo. Projekto metu apie tinkamą atliekų tvarkymą, skatinimą tinkamai rūšiuoti, bus</p>

		<p>organizuojami seminarai, mokymai, diskusijos, informaciją visuomenei pateikiant patraukliai ir inovatyviai. Organizuojamos viešinimo kompanijos, atkreipiančios dėmesį, į ilgalaikio vartojimo gaminius, skatinančios rinktis daugkartinius gaminius ir pakartotinai naudoti daiktus. Edukaciniai užsiėmimai priešmokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikams, Marijampolės, Vilkaviškio ir kitų regiono savivaldybių trečiojo amžiaus universiteto bendruomenėms apie atliekų pakartotinį naudojimą, daiktų atnaujinimą, kad jie nevirstų atliekomis. Edukacijoms vykdyti bus naudojami į antrinio panaudojimo punktus pristatyti daiktai.</p> <p>Projektas atitiks Finansavimo gairių 3 dalyje „Horizontaliųjų principų laikymosi reikalavimai“ nustatytus horizontaliųjų principų laikymosi reikalavimus.</p>
--	--	--

Projektu bus užtikrinama, kad vykdant projekto veiklas būtų prisidedama prie Investicijų programos 2 prioriteto „Žalesnė Lietuva“ 2.6 konkretaus uždavinio „Skatinti perėjimą prie žiedinės ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomikos“. Projektas padės įgyvendinti NPP 6 tikslo „Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“ 6.10 uždavinį „Mažinti susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkyti“. Projekto metu pastačius DGASA aikšteles, bus surinktas ir sutvarkytas didesnis kiekis atliekų. Atliekų rūšiavimas suteikia galimybę naudoti tai, kas jau kartą buvo panaudota – nauji daiktai gaminami iš antrinių žaliavų, taip taupant gamtinius išteklius ir mažinant gamybos, atliekų tvarkymo išlaidas bei į sąvartyną patenkančių atliekų kiekį. Marijampolės savivaldybės teritorijoje planuojamos aikštelės tikslas sukaupti ir sutvarkyti iš kitų DGASA aikštelių surinktą didesnę kiekį, kas leistų lengviau ir ekonomiškiau sutvarkyti atliekas, nes perdirbimo įmonės suinteresuotos paimti iškart didesnius kiekius atliekų žaliavos. Tuo tikslu bus įsigyjamas ir putplasčio presas, kurio pagalba ne tik bus sumažinta sandėliavimo vieta, perdirbta atlieka bus paklausi rinkoje, pakils jos vertė. Maisto (virtuvės) atliekų surinkimas, kuriam planuojamas konteinerių įsigijimas, sumažins šių atliekų kiekius patenkančius į regioninį sąvartyną.

VII SKYRIUS IŠANKSTINĖS SĄLYGOS

Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ finansavimo gairių 2 dalyje „Reikalavimai projektams, finansuojamiems pagal regioninę pažangos priemonę“ numatyta, kad: „su PĮP administruojančiajai institucijai turi būti pateikta: išankstinių sąlygų įgyvendinimą patvirtinanti informacija – patvirtintas regioninis ir (ar) savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planas, parengtas Valstybiniam atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planui įgyvendinti“.

Siekiant tinkamai suplanuoti Marijampolės regiono atliekų tvarkymo sistemos plėtrą, išspręsti kylančias problemas ir įgyvendinti ES reglamentuotus uždavinius, kurie patvirtinti VAPTP, prisitaikyti prie teisinės aplinkos ir užtikrinti tinkamą, tvarų komunalinių atliekų tvarkymą regione, buvo parengtas Marijampolės regiono APTP. Projekto metu numatomos įgyvendinti veiklos atitinka Marijampolės regiono APTP numatytas priemones:

- 1.1.2 Viešinimo kampanijų organizavimas ir vykdymas;
- 2.1.1 Viešinimo kampanijų vykdymas, skatinant atliekų rūšiuojamąjį surinkimą;
- 2.2.4 Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių tinklo plėtra regiono savivaldybėse (1 DGASA Marijampolės savivaldybėje; 1 DGASA Vilkaviškio rajono savivaldybėje);

2.2.6 Bioskaidžių (tame tarpe maisto (virtuvės) atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros plėtra (Surinkimas maisto (virtuvės) atliekų iš gyventojų individualiuose namuose - 0,08 m3 kontaineriais).

Siekiant prisidėti prie tinkamo, tvaraus komunalinių atliekų tvarkymo, tikslų ir uždavinių, numatytų Marijampolės regiono APTP įgyvendinimo, Marijampolės regiono savivaldybės (Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Šakių rajono ir Vilkaviškio rajono) parengė atliekų prevencijos ir tvarkymo infrastruktūros plėtros planus 2021–2027 metams.

9 lentelė. Savivaldybių patvirtinti atliekų prevencijos ir tvarkymo infrastruktūros plėtros planų duomenys:

Savivaldybės pavadinimas	Dokumento duomenys
Kalvarijos	Kalvarijos savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas (Kalvarijos savivaldybės tarybos sprendimas 2023 m. lapkričio 30 d. Nr. T-186 (1.5E))
Kazlų Rūdos	Kazlų Rūdos savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas (Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos sprendimas 2023 m. gruodžio 8 d. Nr. TPS-219)
Marijampolės	Marijampolės savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas (Marijampolės savivaldybės tarybos sprendimas 2023 m. lapkričio 27 d. Nr. 1-343)
Šakių rajono	Šakių rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas (Šakių rajono savivaldybės tarybos sprendimas 2023 m. lapkričio 24 d. Nr. T-338)
Vilkaviškio rajono	Vilkaviškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas (Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos sprendimas 2023 m. gruodžio 1 d. Nr. B-TS-239)

VIII SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS STEBĖSENOS RODIKLIAI

10 ir 11 lentelės. Produkto ir rezultato rodikliai pažangos priemonei ir jos veikloms pasirinkti vadovaujantis Gairių 2.1. dalyse „Finansuojamos veiklos ir siekiami stebėsenos rodikliai“ pateikta informacija.

Pažangos priemonės veiklų produkto rodikliai							
Veiklos pavadinimas	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siektinios rodiklio reikšmės		Siektinios rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (2024)	Galutinė reikšmė (2029)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą	P.B. 2.0107	Investicijos į rūšiuojamojo atliekų surinkimo įrenginius, eurai	2.495.232,00	2.120.947,20	0	2 132 232,00	Reikšmė apskaičiuota remiantis numatomo įgyvendinti projekto informacija apie investicijas į rūšiuojamojo atliekų surinkimo įrenginius.
	P.S.2.1015	Įgyvendintos viešinio kampanijos atliekų prevencijos ir tvarkymo temomis, skaičius			0	1	Reikšmė apskaičiuota remiantis numatomo įgyvendinti projekto informacija apie įgyvendintas viešinio kampanijas atliekų prevencijos ir tvarkymo temomis.

Pažangos priemonės rezultato rodikliai							
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siektinios rodiklio reikšmės		Siektinios rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir	Tarpinė reikšmė (2024)	Galutinė reikšmė (2029)	

				valstybės biudžeto lėšų suma			
1	2	3	4	5	6	7	8
R.B.2.2103	Surinktos atskirai išrūšiuotos atliekos, tonos per metus	0	2.495.232,00	2.120.947,20	0	2093	Reikšmė, apskaičiuota remiantis numatomo įgyvendinti projekto informacija apie surinktas atskirai išrūšiuotas atliekas.

Regiono plėtros tarybos administracijos direktorius

(parašas)

Jurgita Mitrulevičienė

(vardas ir pavardė)